

2023_Anul Aurel C. POPOVICI (VI): trunchiul naționalismului românesc?

- Jur pe conștiința mea de român și pe onoarea mea de om ...!

- ocrotitorul întregii culturi românești?

tribunism

trunchiul naționalismului românesc, considerat drept obiectiv fundamental al învățământului!

Jur pe conștiința mea de român și pe onoarea mea de om că voi face parte din Societatea revoluționară română și că îmi voi sacrifica viața pentru eliberarea din sclavie a românilor din Transilvania!

tribunism

1758

Samuil Vulcan

1839

Aurel C. Popovici, Alexandru Vaida-Voevod și Iuliu Maniu!

Veacul al XIX-lea purta aura avânturilor romantice

liceele românești puteau fi numărate pe degete!

ocrotitorul întregii culturi românești!

Lugoj

Aurel C. Popovici
elev la liceu

Beiuș **Brașov**

TRIBUNA
1884

Anul tribunistului Aurel. C. Popovici

Istoria învățământului românesc gimnazial din ținuturile locuite de români, este legată de următoarele centre: Blaj, București, Beiuș, Iași, Craiova și Brașov. În vremea când Aurel C. Popovici aspira la binefacerile educației, tinerii din Transilvania puteau urma cursurile gimnaziale în **Blaj** (la deschiderea Școlilor din Blaj contribuind inițiativele Episcopului Unit Inochentie Micu Klein, respectiv Petru Pavel Aron de Bistra, în 1754), în **Beiuș** (la deschiderea Gimnaziului - în 1828 - contribuind episcopul unit Samuil Vulcan, numit de istoricul Nicolae Iorga „ocrotitorul întregii culturi românești”) și **Brașov**, unde piatra de temelie a fost pusă de episcopul Andrei Șaguna, în 1851. În Ungaria dualistă, învățământul era reglementat de legea **Legea Eötvös** (1868), numită după ministrul instrucțiunii publice **József Eötvös**.

Dr. Vasile Crișan explică - în lucrarea prezentată - organizarea învățământului, din a doua jumătate a sec. al XIX-lea: «Privită retrospectiv această lege a fost apreciată drept liberală față de cele care o vor urma. În baza Legii Eötvös, puteau să întemeieze și să susțină școli populare, școli civile și preparandii, confesiunile religioase, comunitățile confesionale, societățile civile și statul. Structura învățământului elementar și mediu, prevăzută prin lege, era următoarea: **școala populară inferioară**, cu durata de șase ani și „**școala de repetiție**”, cu durata de trei ani. În localitățile cu peste 5000 de locuitori,

cum era cazul Lugojului, urma să ia ființă „școli elementare superioare”, cu durata de trei ani pentru băieți și doi ani pentru fete.

În localități mai mari puteau să funcționeze „școli civile”, corespunzând liceelor de astăzi, cu durata de șase ani pentru băieți și patru ani pentru fete. Acesta era cadrul legislativ în domeniul școlar pe vremea când Aurel, fiul cojocarului Constantin Popovici din Lugoj, urma să părăsească pragul școlii populare confesionale românești din Lugoj. Din păcate, vremurile grele abia de aici înainte urmau să apară pentru învățământul naționalităților încorporate coroanei maghiare. Guvernării, nemulțumiți de rezultatele deloc încurajatoare ale ritmului de constituire a națiunii politice maghiare și de lipsa de entuziasm a celorlalte naționalități din regat de a adera la ideea statului național maghiar, considerau printre principalii vinovați și învățământul în limba maternă, care insuficient supravegheat, inocula tinerelor generații idei și sentimente periculoase pentru viitorul statului.

Astfel, prin legislația din 1876, se întărește controlul statului asupra conținutului învățământului confesional. Legi ulterioare, printre care cele ale lui **Trefort** sau **Apponyi**, **vor goli de conținut liberal și european Legea Eötvös**, transformând învățământul în instrument al maghiarizării forțate a naționalităților. Școlile populare erau încorsetate prin obligativitatea însușirii limbii oficiale, mereu amenințate să fie transformate în școli de stat cu limba de predare maghiară, **liceele românești puteau fi numărate pe degete** la o populație de aproape patru milioane de români iar de universitate românească nici nu putea fi vorba.

Dar, cu toate piedicile întâmpinate, în cea de a doua jumătate a secolului al XIX-lea, perioada formării intelectuale a tânărului Aurel C. Popovici, **școala românească din monarhie și-a cucerit dreptul de existență, și-a impus limba națiunii ca limbă de predare, și-a creat o structură, dacă nu corespunzătoare, cel puțin stabilă**, și-a fixat obiectivele specifice în conformitate cu idealurile emancipării economice, sociale, culturale și naționale. Prin eforturile conjugate ale mai multor generații de intelectuali, din al căror lung șir se detașează Damaschin Bojincă, Simion Bărnuțiu, Alexandru Papiu Ilarian, August Treboniu Laurian, Ion Maiorescu, Andrei Mureșean, Aron Glorian, Ioan Rusu, Atanasie Marienescu, Vaisarion Roman, Ioan Popescu, Ilarion Pușcariu, Andrei Șaguna, D.P. Barcianu, Pavel Vasici, Zaharia Boiu, George Barițiu, Vasile Petri, Ioan Candrea, învățământul românesc se racorda la marile curente ale pedagogiei, psihologiei și filozofiei europene, menținând, totodată, un contact direct cu realitățile școlare din România, intrată ferm pe drumul modernizării.

Datorită lor, la baza programelor de învățământ va sta **o ideologie izvorâtă din simbioza iluminismului cu raționalismul și romantismul, altoită pe trunchiul naționalismului românesc, considerat drept obiectiv fundamental al învățământului**. Concomitent se înfăptuia emanciparea școlii din sistemul scolastic, moștenire a evului mediu și deschiderea spre științe, considerate factor de progres pe toate planurile. (...) **Veacul al XIX-lea purta aura avânturilor romantice, a viselor de fapte eroice puse în serviciul națiunilor ce se înfiripau pe harta Europei sau a unor idei de dreptate socială**. Unele au eșuat în conspirații și atentate anarhiste, altele s-au cantonat în juvenile „**societăți secrete**”, cu denumiri sonore, jurăminte solemne, statute oculte, învăluite în aura misterului și a înălțătoarelor imbolduri de sacrificiu pentru cauza națională.

Tinerii învățăcei români nu puteau face excepție de la acest model cultural atât de răspândit în epocă. Mai ales **cei cu spirit atât de neliniștit și vulcanic ca cel al lui Aurel C. Popovici. Ucenicia și-o face în clasa a VI-a a Liceului românesc din Beiuș** unde, împreună cu Victor Verzea, elev în clasa a

II-a secundară și cu alți colegi, întemeiază o societate literară „clandestină”, în cadrul căreia încropesc și o modestă bibliotecă, cu scrieri ale lui J.J. Rousseau, I. Vulcan, V. Alecsandri. Prinzând de veste, autoritățile impun conducerii liceului sancționarea celor doi și confiscarea bibliotecii. Aurel C. Popovici ia drumul Liceului românesc din Brașov iar Victor Verzea, originar din Săcele, trece munții și se înscrie la Școala militară din București, urmând o carieră militară în cadrele armatei române. Peste ani, în 1884, cei doi „conspiratori”, se reîntâlnesc în capitala României, reînnoind prietenia din copilărie. Aici, V. Verzea și A. C. Popovici organizează o nouă societate secretă, intitulată „**Societatea revoluționară română**”, la care Verzea îi cooptează, fără să știe unul de altul, pe alți doi apropiați ai lui **Aurel C. Popovici: Alexandru Vaida-Voevod și Iuliu Maniu**. Jurământul pe care membrii societății îl depuneau cu prilejul aderării era următorul: „**Jur pe conștiința mea de român și pe onoarea mea de om că voi face parte din Societatea revoluționară română și că îmi voi sacrifica viața pentru eliberarea din sclavie a românilor din Transilvania**”. Urmări ale activității acestei societăți secrete nu cunoaștem. Urme ale ei se regăsesc în memoriile lui Alexandru Vaida-Voevod».

Cercetarea istoricului dr. Vasile Crișan, ar trebui să trezească interesul tuturor tinerilor istorici! Istoria Transilvaniei nu se cunoaște, existând o serie de mistere și secrete, multe dintre ele transformate în „adevărate” legende sau mituri, circulând pe internet! Pentru majoritatea contemporanilor, termenul de „**societate secretă**” creează suspiciune și inspiră neîncredere, fiind încadrat în „**dicționarul teoriilor conspirației**”, alt termen folosit (în ultimii ani) abuziv, pentru a suplini lipsa oricăror explicații și informații publice. Pentru toți cei care doresc să aprofundeze categoriile teoriilor conspiraționale existente, prezentăm o clasificare a acestora: teorii **manipulative** (în scopul atingerii unor scopuri politice), teorii de **conjunctură** (apărute spontan, pentru explicarea unor teme de presă) și teorii **evenimentiale** (și pentru explicarea unor evenimente majore politice, cu impact mondial), toate acestea beneficiind de o largă răspândire, datorită globalizării informaționale.

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2023-anul-a-c-popovici-vi-trunchiul-nationalismului-romanesc-jur-pe-constiinta-mea-de-roman-si-pe-onoarea-mea-de-om--ocrotitorul-intregii-culturi-romanesti-168336.html>

tribuna.ro/stiri/cultura/2023-anul-a-c-popovici-vi-trunchiul-nationalismului-romanesc-jur-pe-constiinta-mea-de-roman-si-pe-onoarea-mea-de-om--ocrotitorul-intregii-culturi...

Tribuna
Dintotdeauna pentru totdeauna!

Eveniment Actualitate Stiri de pe strada mea Sport Cultura Sanatate Timp liber Tribuna femeilor Descopera lumea

2023-Anul A.C. Popovici (VI): trunchiul naționalismului românesc? - Jur pe conștiința mea de român și pe onoarea mea de om ...! - ocrotitorul întregii culturi românești?

Marius HALMAGHI 05.02.2023 23:38 187 vizualizari 0 comentarii

NOUL KAUFELD,
CALEA CISNĂDIEI, NR. 92, SIBIU

În: *Tribuna*, 05 februarie 2023